

Sygn. akt: I C 730/22

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 marca 2023r.

Sąd Rejonowy w Kętrzynie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	Sędzia Małgorzata Kłek
Protokolant:	Sekretarz sądowy Żaneta Kowalska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 10 marca 2023 r. w K.

sprawy z powództwa T. P., A. P.

przeciwko Bankowi (...) S.A. z siedzibą w G.

o zapłatę

I. zasądza od pozwanego Banku (...) S.A. z siedzibą w G. na rzecz powodów T. P. i A. P. kwotę 60 380,57 zł (sześćdziesiąt tysięcy trzysta osiemdziesiąt złotych i pięćdziesiąt siedem groszy) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie za okres od dnia 02.08.2022 r. do dnia zapłaty,

II. zasądza od pozwanego Banku (...) S.A. z siedzibą w G. na rzecz powodów T. P. i A. P. kwotę 6 468 (sześć tysięcy czterysta sześćdziesiąt osiem) zł z odsetkami, w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego, za czas od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty, tytułem zwrotu kosztów procesu

Sygn. akt I C 730/22

UZASADNIENIE

Pozwem wniesionym w dniu 22.09.2022 r. powodowie A. P. i T. P. wnieśli o zasądzenie od pozwanego Banku (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w G. na rzecz powodów kwoty 60 380,57 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi za okres od 2 sierpnia 2022 r. do dnia zapłaty. Powodowie wnieśli o zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych i opłatą skarbową od pełnomocnictwa w kwocie 68 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za okres od uprawomocnienia się orzeczenia, którym je zasądzono do dnia zapłaty. W uzasadnieniu pozwu powodowie wskazali, iż w dniu 2 października 2006 r. powodowie pozostający w ustawowej wspólności majątkowej małżeńskiej zawarli z poprzednikiem prawnym pozwanego tj. (...) Bank Spółka Akcyjna umowę kredytu nr (...) indeksowanego kursem franka szwajcarskiego na kwotę kredytu 63 973,35 zł. Celem kredytu było pokrycie części kosztów zakupu nieruchomości mieszkalnej. Spłata kredytu miała nastąpić w 300 równych miesięcznych ratach kapitało- odsetkowych. Kredyt był oprocentowany zmienną stopą procentowa, na którą składała się suma marży banku niezmiennej w okresie trwania umowy kredytu w wysokości 2,28 % oraz aktualnie obowiązującego indeksu L3 powiększoną o 2 % do czasu prawomocnego ustanowienia hipoteki zabezpieczającej spłatę kredytu oraz o 2 % z uwagi na nieuregulowany stosunek do służby wojskowej. Zasady określania indeksu L3 zostały uregulowane w §8 ust. 2 umowy kredytu.

Kredyt został wypłacony jednorazowo. W dniu wypłaty kredytu saldo było wyrażane w walucie, do której indeksowany był kredyt według kursu kupna waluty, do której kredyt był indeksowany, podanego w Tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S. A., a następnie saldo walutowe przeliczane było dziennie na złote polskie według kursu sprzedaży waluty, do której kredyt był indeksowany podanego w Tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielonych przez (...) SA (§ 1 ust. 1 zdanie trzecie). Każdorazowo wypłacana kwota w złotych polskich była przeliczana na walutę, do której indeksowany był kredyt według kursu kupna waluty kredytu podanego w Tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) SA, obowiązującego w dniu dokonania wypłaty przez Bank (§7 ust. 2 zdanie czwarte) Rozliczenie każdej raty kredytu następowało według kursu sprzedaży waluty, do której był indeksowany kredyt podanego w Tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank SA obowiązującego w dniu wpływu środków do Banku (§ 10 ust. 8). Do rozliczania transakcji wypłaty i spłat kredytu stosowane były odpowiednio kursy kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A. walut zawartych w ofercie Banku obowiązujące w dniu dokonania transakcji (§17 ust.1). Kursy kupna określane były jako średnie kursy złotego do danych walut ogłoszone w Tabeli kursów średnich NBP minus marża kupna (§ 17 ust.2). Kursy sprzedaży określane były jako średnie kursy złotego do danych walut ogłaszane w Tabeli kursów średnich NBP plus marża sprzedaży (§ 17 ust. 3). Do wyliczenia kursów kupna /sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A. stosowane były kursy złotego do danych walut ogłoszone w Tabeli kursów średnich NBP w danym dniu roboczym skorygowane o marżę kupna/sprzedaży (...) Bank S.A. (§ 17 ust. 4). Powodowie zawarli umowę kredytu jako konsumenci. Celem kredytu było pokrycie części ceny zakupu lokalu mieszkalnego. Przedmiotowy lokal wykorzystywany był i jest wyłącznie do celów mieszkaniowych. Kredyt nie był zaciągnięty w związku z jakąkolwiek działalnością gospodarczą. Powodowie spłacili kredyt w dniu 7 stycznia 2020 r. Pozwany jest następcą prawnym (...) Bank S.A. w związku z połączeniem przez przeniesienie w trybie art. 492§ 1 pkt 1 KSH całego majątku G. M. bank S.A. (spółki przejmowanej) na Bank (...) S. A. spółki przejmującej. Powodowie podnieśli, że umowa kredytu jest nieważna, ponieważ została zawarta z naruszeniem granicy zasady swobody umów, mianowicie jest sprzeczna z właściwością (naturą) stosunku prawnego w postaci umowy kredytu oraz zasadami współżycia społecznego. Powodowie oparli również swoje roszczenia na zarzucie nieważności umowy. Powodowie wskazali, że postanowienia umowy kredytu regulujące indeksację kredytu i jej zasady, a zatem przewidujące ustalanie salda kredytu we frankach szwajcarskich oraz obliczanie wysokości rat kredytu w polskich złotych po kursach kupna/sprzedaży wynikających z tabeli kursów obowiązującej w pozwanym banku (tj. § 1 ust. 1 zdanie pierwsze i trzecie, § 7 ust. 2 zdanie czwarte, § 10 ust. 8, § 17 ust. 1 -5) są postanowieniami niedozwolonymi w rozumieniu art. 385¹ §1 kc i art. 3 ust. 1 Dyrektywy Rady 93/13 EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich. Odnoszą się w większości do mechanizmu indeksacji i należy uznać je za abuzywne, bowiem naruszają interesy konsumentów. Uznanie postanowień umowy kredytu odnoszących się do indeksacji za niedozwolone powinno skutkować uznaniem, że umowa ta jest nieważna w całości. Bezskuteczność tych postanowień uniemożliwia bowiem ustalenie salda kredytu we frankach szwajcarskich, co wyklucza możliwość wykreowania ryzyka kursowego pomiędzy stronami umowy, dzięki któremu oprocentowanie kredytu opierało się na stawce referencyjnej LIBOR dedykowanej dla franka szwajcarskiego. Brak tych elementów, które charakteryzują umowę kredytu indeksowanego i odnoszą się do głównych świadczeń stron umowy kredytu, uniemożliwia uznanie, że strony pozostają związane umową w pozostałym zakresie, ponieważ pozostały zakres umowy nie pozwala na odtworzenie warunków, na które strony zdecydowały się zawierając umowę kredytu indeksowanego do waluty obcej. Dalej powodowie wskazali, iż powodu nieważności umowy kredytu wszelkie spłacone przez powodów na rzecz pozwanego raty kredytu, jak również inne świadczenia spełnione w związku z udzieleniem kredytu, stanowiły świadczenia nienależne, których spełnienie spowodowało zubożenie po stronie powodów i przysporzenie po stronie pozwanego. Powodowie domagają się od pozwanego zapłaty na swoją rzecz kwoty 60 380,57 zł, jest to kwota, która pozostała do zapłaty przez pozwanego na rzecz powodów po dokonaniu przez nich potrącenia swojej wierzytelności o zwrot wszystkich spełnionych na rzecz pozwanego świadczeń pieniężnych z tytułu udzielenia i spłaty nieważnej umowy kredytu z wierzytelnością banku o zwrot nienależnie wypłaconej kwoty kredytu. Powodowie wskazali, że z zaświadczenia banku z dnia 24 września 2021 r. wynika, że powodowie od dnia 12.10.2006 r. do 07.01.2020 r. (dzień całkowitej spłaty kredytu) zapłacili łącznie 124 353,92 zł, natomiast pozwany tytułem kredytu wypłacił kwotę 63 973,35 zł. Pismem z dnia 14 lipca 2022 r. powodowie wezwali bank do zapłaty na ich rzecz kwoty 124

353,92 zł odpowiadającej wysokości spełnionych przez nich na rzecz banku w związku z udzieleniem i spłatą kredytu powołując się na nieważność umowy kredytu. Bank nie zapłacił żądanej kwoty. Wobec wymagalności wierzytelności powodów złożyli oni bankowi oświadczenie o potrąceniu swojej wierzytelności z wierzytelnością banku, w wyniku którego obie wierzytelności umorzyły się do kwoty 60 380,57 zł. Powodowie domagają się zapłaty kwoty 60 380,57 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 2 sierpnia 2022 r. do dnia zapłaty, albowiem w piśmie z dnia 14 lipca 2022 r. wezwali pozwanego do zawarcia porozumienia względnie zapłaty w terminie 14 dni żądanej należności. Pismo zostało doręczone pozwanemu 18 lipca 2022 r., a zatem termin do zapłaty minął 1 sierpnia 2022 r.

Pozwany Bank (...) S.A. z siedzibą w G. w odpowiedzi na pozew (k. 81- 109) wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powodów na jego rzecz zwrotu kosztów procesu. Pozwany przyznał, że jego poprzednik prawny (...) Bank S. A. z siedzibą w G. zawarł z powodami umowę o kredyt nr (...) z dnia 27 września 2006 r. Bank spełnił świadczenie z umowy kredytu, tj. wypłacił powodom kwotę kredytu w wysokości i transzach określonych w umowie, natomiast powodowie kwotę kredytu otrzymali i wykorzystali. Umowa została spłacona. Pozwany zakwestionował roszczenie powodów co do zasady i co do wysokości, wskazując, że umowa kredytowa nie zwiera postanowień niedozwolonych i nie zostały spełnione przesłanki uzasadniające uznanie umowy za nieważną.

Pozwany zaprzeczył, aby bank mógł dowolnie regulować kursy waluty obcej, do której indeksowany był kredyt powodów, powodowie nie zostali poinformowani w rzetelny sposób o ryzyku kursowym związanym z posiadaniem kredytu indeksowanego do waluty obcej, umowa kredytu nie wyjaśniała mechanizmu indeksacji, postanowienia umowy nie były indywidualnie uzgodnione z powodami, postanowienia umowy określające zasady przeliczania kredytu na (...) oraz jego spłaty miały charakter abuzywny, bank mógł arbitralnie sterować wysokością zobowiązania powodów, powodom nie była znana procedura konstruowania tabeli kursów obowiązującej w banku, powodowie nie mieli rzeczywistego wpływu na kształt umowy. Pozwany podniósł, że w przypadku uznania, iż nieuczciwym postanowieniem umownym jest odesłanie do marży Banku (§17 umowy), to należy usunąć z umowy tylko i wyłącznie to postanowienie. Pozwany podniósł, iż w przypadku ustalenia, iż umowa kredytu jest nieważna Bankowi przysługiwałoby wobec powodów roszczenie z tytułu dwóch świadczeń tj. zwrotu kwoty udostępnionego kapitału kredytu a dodatkowo zwrotu bezpodstawnego wzbogacenia powodów w postaci korzystania przez powodów z kapitału udostępnionego im na podstawie umowy kredytu w okresie od daty udostępnienia powodom kapitału przez Bank do dnia zwrotu kapitału przez powodów. Pozwany podniósł, iż brak jest podstaw do zakwalifikowania roszczenia strony powodowej jako świadczenia nienależnego, nie zaistniała bowiem przesłanka zubożenia po stronie powodowej jak też wzbogacenia po stronie banku. Strona powodowa nie może przy tym zgodnie z treścią art. 411 kc żądać zwrotu tego co świadczyła. W przypadku świadomości braku podstawy prawnej spełniającej świadczenie nie jest uprawniony do żądania zwrotu świadczenia. Powodowie mieli pełną świadomość braku podstaw swoich świadczeń, których zwrotu aktualnie się domagają – a mimo to na bieżąco je spełniali.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Pozwany Bank (...) S.A. z siedzibą w G. jest następcą prawnym (...) Bank S.A. z siedzibą w G..

(dowód : wydruk z KRS k. 112- 125 , bezsporne)

W dniu 18 lipca 2006 r. powodowie T. P. i A. P. (nosząca wówczas nazwisko T.) złożyli w (...) Bank S.A. z siedzibą w G. wniosek o udzielenie kredytu hipotecznego w wysokości 70 000 zł. We wniosku wskazano, że kredyt ma być udzielony w PLN indeksowanych kursem (...). Kredyt miał być przeznaczony na zakup mieszkania. Wraz ze złożeniem wniosku o udzielenie kredytu hipotecznego powodowie złożyli oświadczenie o przedstawieniu im kredytu hipotecznego w G. M. Banku w złotych polskich oraz że wybrali kredyt w walucie obcej będąc uprzednio poinformowanym o ryzykach związanych z zaciągnięciem kredytu hipotecznego w walucie obcej. Ponadto powodowie oświadczyli, że zostali poinformowani o ryzyku stopy procentowej w przypadku kredytów o zmiennej stopie procentowej.

(dowód : wniosek o udzielenie kredytu hipotecznego k. 126-129, oświadczenia k. 130-131)

W dniu 27 września 2006 r. powodowie T. P. i A. P. jako konsumenci zawarli z (...) Bank S.A. z siedzibą w G. umowę kredytu nr (...).

(dowód : umowa kredytu k. 18-28 , bezsporne)

Zgodnie z § 1 ust. 1 umowy bank udzielił powodom kredytu w kwocie 63 973,35 zł indeksowanego kursem (...). W umowie wskazano, że w dniu wypłaty saldo jest wyrażone w walucie, do której indeksowany jest kredyt według kursu kupna waluty do której indeksowany jest kredyt, podanego w tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A., opisanej szczegółowo w § 17, następnie saldo walutowe przeliczane jest dziennie na złote polskie według kursu sprzedaży waluty do której indeksowany jest kredyt, podanego w tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A., opisanej szczegółowo w § 17.

Kredyt udzielony powodom przeznaczony był na pokrycie części kosztów zakupu nieruchomości mieszkalnej opisanej szczegółowo w § 3 ust. 1 umowy (§1 ust. 2 umowy).

Splata kredytu wraz z odsetkami miała nastąpić w 300 równych miesięcznych ratach kapitałowo odsetkowych, nie później niż w tym samym dniu kalendarzowym każdego miesiąca, w którym nastąpiła wypłata kredytu. (§ 1 ust. 5 i § 10 ust. 1 umowy).

Oprocentowanie kredytu, zgodnie z § 8 ust. 1 umowy, miało być zmienne i ulegać zmianie w tym samym dniu kalendarzowym, w jakim nastąpiła wypłata Kredytu najbliższego miesiąca następującego po ostatniej zmianie indeksu L3. Szczegółowy sposób wyliczenia indeksu L3 został określony w § 8 ust. 2 umowy.

Oprocentowanie kredytu na dzień sporządzania umowy wynosiło 7,650 % w skali roku i stanowiło sumę marży Banku w wysokości 2,280 % oraz aktualnie obowiązującego indeksu L3 oraz 2,00 punktu procentowego do czasu przedstawienia w Banku odpisu z księgi wieczystej dla nieruchomości oraz 2 punktu procentowego z uwagi na nieuregulowany stosunek do służby wojskowej. Po przedstawieniu odpisu księgi wieczystej dla nieruchomości oprocentowanie miało być obniżone o 2,00 punkty procentowe (§ 2 ust. 1 i ust. 2 umowy).

Zgodnie z § 7 ust. 1 i 2 umowy, wypłata kredytu miała nastąpić jednorazowo, w terminie nie dłuższym niż 5 dni roboczych po spełnieniu warunków opisanych szczegółowo w § 4 umowy i otrzymaniu przez bank wniosku o wypłatę, sporządzonego prawidłowo przez kredytobiorcę na formularzu. Każdorazowo wypłacona kwota złotych polskich, miała zostać przeliczona na walutę, do której indeksowany jest kredyt według kursu kupna waluty kredytu podanego w tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A. obowiązującego w dniu dokonania wypłaty przez bank.

Dodatkowo umowa przewidywała, że wszelkie opłaty i prowizje podawane są w walucie, do której indeksowany jest kredyt, a ich zapłata odbywa się poprzez doliczenie opłaty do raty, chyba że strony podejmą odmienne ustalenia w tym zakresie (§ 9 ust. 6 umowy).

Zgodnie z umową rozliczenie każdej wpłaty dokonanej przez kredytobiorcę, miało następować z datą wpływu środków do banku, według kursu sprzedaży waluty, do której indeksowany jest kredyt, podanego w tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A. obowiązującego w dniu wpływu środków do banku (§ 10 ust. 8 umowy).

Zgodnie z § 10 ust. 3 niezwłocznie po wypłacie kredytu Bank miał przesłać kredytobiorcy harmonogram spłat kredytu, harmonogram stanowił integralną część umowy. Niedostarczenie powyższego dokumentu nie zwalniało kredytobiorcy z obowiązku zapłaty raty.

W § 17 umowy wskazano, że:

- do rozliczenia transakcji wypłat i spłat kredytu stosowane są odpowiednio kursy kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A. walut zawartych w ofercie banku obowiązujące w dniu dokonania transakcji (ust.1),

- kursy kupna określa się jako średnie kursy złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich NBP minus marża kupna (ust.2),

- kursy sprzedaży określa się jako średnie kursy złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich NBP plus marża sprzedaży (ust.3),

- do wyliczenia kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A. stosuje się kursy złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich NBP w danym dniu roboczym skorygowane o marżę kupna /sprzedaży (...) Bank S.A. (ust.4),

- obowiązujące w danym dniu roboczym kursy kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A. walut zawartych w ofercie Banku określane są przez Bank po godz. 15:00 poprzedniego dnia roboczego i wywieszane są w siedzibie Banku oraz publikowane są na stronie internetowej (...) Bank S.A. (ust.5)

(dowód: umowa kredytu k. 18-28, bezsporne)

Kredyt został wypłacony powodom jednorazowo w dniu 12 października 2006 r. w kwocie 60 999,99 zł, stanowiącej równowartość kwoty 26 890,85 CHF po kursie 2,3790. Kredytowane zostały także koszty kredytu w wysokości 2 973,35 zł, stanowiącej równowartość 1 249,83 CHF po kursie 2,3790.

(dowód: zestawienie za okres od 12.10.2006 r. do 07.01.2020 r. k. 72-79)

Powodowie zawarli z poprzednikiem prawnym pozwanego umowę kredytu w celu zakupu mieszkania. Powodowie nie mieli zdolności kredytowej w PLN, dlatego zdecydowali się na kredyt w (...). Powodowie nie byli poinformowani o sposobie ustalania kursu przez Bank. Nie otrzymali wcześniej projektu umowy do zapoznania. Z umową zapoznali się w dniu podpisania. Był to gotowy formularz do podpisania. Powodowie znają konsekwencje uznania przez Sąd umowy za nieważną.

(dowód : zeznania powoda T. P. k. 330v-332, zeznania powódki A. P. k. 332-333)

Sąd zważył co następuje :

Powództwo zasługiwało na uwzględnienie.

Bezspornym pomiędzy stronami był fakt zawarcia przez powodów z (...) Bank S.A. z siedzibą w G. umowy kredytu z dnia 27.09.2006 r. nr (...) dołączonej do pozwu (umowa kredytu k. 18-28) . Poza sporem jest także fakt, iż pozwany jest następcą prawnym (...) Bank S.A. z siedzibą w G..

Sąd ustalił stan faktyczny na podstawie dołączonych do akt przez strony dokumentów, a nadto w oparciu o zeznania powodów, nie znajdując podstaw do podważenia ich wiarygodności.

Sąd pominął wniosek pozwanego o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego, zawarty w pkt 10 odpowiedzi na pozew (k. 82 v). Fakty, które miały być wykazane tym dowodem, w ocenie Sądu, są nieistotne dla rozstrzygnięcia sporu. Przedmiotem postępowania było ustalenie czy zawarte postanowienia umowy mają charakter abuzywny, tj. ustalenia czy są one sprzeczne z dobrymi obyczajami oraz rażąco naruszają interes konsumentów. W dalszej kolejności, dokonanie oceny, czy eliminacja klauzul abuzywnych pozwala czy też nie, na dalsze wykonywanie umowy. Powyższe nie wymaga wiedzy specjalnej biegłego sądowego. Podobnie jako nieistotny dla rozstrzygnięcia Sąd pominął dowód z opinii biegłego wnioskowany w pkt 6 pozwu . Dowód ten został zgłoszony jedynie na wypadek , gdyby Sąd uznał , iż umowa kredyty była ważna , co nie nastąpiło . Za nieistotny dla rozstrzygnięcia sprawy Sąd

uznał także wnioskowany przez pozwanego dowód z pisemnych oświadczeń pracowników pozwanego Banku (...), który miał wykazać ogólne kwestie związane z wysokością spreadu walutowego stosowanego przez pozwanego bank, sposobem ustalania marży przez Bank, rynkowym charakterem kursów stosowanych przez Bank (itp.), nie dotyczył zaś okoliczności zawarcia konkretnej umowy kredytu wskazanej w pozwie.

Powodowie żądali zasądzenie na ich rzecz od pozwanego kwoty 60 380,57 zł jako zwrotu świadczenia nienależnego będącego konsekwencją uznania za nieważną umowy kredytu z dnia 27 września 2006 r. (oraz dokonania potrącenia wierzytelności przysługujących powodom od banku oraz bankowi od powodów).

Rozstrzygnięcie sporu wymaga zatem dokonania oceny ważności zawartej umowy oraz przeprowadzenie analizy umowy kredytowej w zakresie zawarcia w niej klauzul abuzywnych dotyczących mechanizmu indeksacji ewentualnego wpływu wyżej wymienionych klauzul na dalszy byt prawny całej umowy bądź jej poszczególnych postanowień.

Zgodnie z art. 58 § 1-3 k.c. nieważna jest czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy. Nieważna jest też czynność prawna sprzeczna z zasadami współżycia społecznego. Jeżeli nieważnością jest dotknięta tylko część czynności prawnej, czynność pozostaje w mocy co do pozostałych części, chyba że z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością czynność nie zostałaby dokonana.

W niniejszej sprawie kredyt udzielony powodom miał charakter kredytu indeksowanego. Kwota kredytu była ustalona w PLN i dopiero w efekcie zabiegu waloryzacyjnego przeliczana na (...). Fakt zawarcia umowy kredytu indeksowanego do (...) co do zasady nie był między stronami sporny. Sąd w zakresie treści umowy i czynności ją poprzedzających oparł się na dokumentach złożonych przez obie strony, w tym umowie kredytu, jak również zeznaniach powodów. Sporne były natomiast między stronami określone postanowienia umowy kredytu oraz inne okołokontraktowe czynności wzajemne stron.

Zgodnie z art. 69 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Umowa kredytu powinna być zawarta na piśmie i określać w szczególności: strony umowy, kwotę i walutę kredytu, cel, na który kredyt został udzielony, zasady i termin spłaty kredytu, wysokość oprocentowania kredytu i warunki jego zmiany, sposób zabezpieczenia spłaty kredytu, zakres uprawnień banku związanych z kontrolą wykorzystania i spłaty kredytu, terminy i sposób postawienia do dyspozycji kredytobiorcy środków pieniężnych, wysokość prowizji, jeżeli umowa ją przewiduje, warunki dokonywania zmian i rozwiązania umowy.

Umowa zawarta przez strony w niniejszej sprawie odpowiada definicji kredytu indeksowanego. Zgodnie z bezwzględnie obowiązującym art. 69 ust. 1 i 2 Prawa bankowego, w umowie kredytu należy w sposób jednoznaczny wskazać kwotę i walutę tego kredytu, jako środków pieniężnych, które bank kredytujący powinien oddać do dyspozycji kredytobiorcy. W analizowanej umowie zgodnie z § 1.1 umowy Bank udzielił kredytobiorcy kredytu w kwocie 63 973,35 złotych polskich. W złotych polskich kredyt miał być (i był) spłacany (§ 10.2 umowy). Wskazać należy, iż tzw. kredyty denominowane lub indeksowane do kursu waluty obcej są w rezultacie kredytami w walucie polskiej.

Art. 358¹ § 2 k.c. wprost przewiduje możliwość zastrzeżenia w umowie, że wysokość zobowiązania, którego przedmiotem od początku jest suma pieniężna, zostanie ustalona według innego niż pieniądź miernika wartości. W omawianym przepisie chodzi o pieniądź polski, a innym miernikiem wartości może być również waluta obca (wyroki SN w sprawie I CSK 4/07, I CSK 139/17, uzasadnienie wyroku SN w sprawie V CSK 339/06). Postanowienia umowy wyraźnie wskazują, że Bank udziela kredytu w złotych polskich, a jego spłata następuje przez pobieranie należnych rat z rachunku prowadzonego również w tej walucie. Stąd nie budzi wątpliwości Sądu, że strony zamierzały zawrzeć

umowę kredytu bankowego w tej właśnie walucie, która była jednocześnie walutą zobowiązania, jak i jego wykonania. Natomiast (...) pełnił jedynie określoną w art. 358¹ § 2 k.c. funkcję miernika wartości.

Umowa stron zawiera zatem elementy przedmiotowo istotne, które mieszczą się w konstrukcji umowy kredytu bankowego.

Istotą kredytu indeksowanego jest dodatkowo to, że strony umówiły się, że kwota kapitału kredytu wyrażona początkowo w walucie polskiej zostanie, w drodze indeksacji, przeliczona na walutę obcą i oprocentowana w sposób wskazany z umowy. Powodowie wnioskowali o kredyt określając jego kwotę jako indeksowaną do waluty wymiennej, tj. franka szwajcarskiego (...), który został wypłacony zgodnie z umową w złotych, a wysokość zadłużenia w walucie kredytu (...), obliczana była według kursu kupna waluty względem waluty krajowej, tj. złotych polskich, w momencie wypłaty środków pieniężnych (§ 7 ust. 2 umowy). W momencie wypłaty kredytu w złotych, po stronie powodów powstało zatem zobowiązanie do zwrotu równowartości tej kwoty w walucie indeksacji.

Mając na uwadze powyższe należy przyjąć, że faktyczna wysokość zobowiązania powodów była im znana w chwili podpisywania umowy. W umowie kredytu z dnia 27 września 2006r. kwota kredytu została określona w § 1 ust. 1 umowy. Kredytobiorcy zobowiązani byli do zwrotu tego świadczenia (udzielonego i wykorzystanego kredytu), tyle że według wartości ustalonej w klauzuli indeksacyjnej, dopuszczalnej z punktu widzenia art. 69 Prawa bankowego. Jest to związane z ryzykiem, że na przestrzeni obowiązywania umowy dojdzie do zmiany wartości waluty w porównaniu do polskiego złotego. Ryzyko to rekompensowane jest niższym oprocentowaniem tego typu kredytów. Różnica pomiędzy kursem kupna, a kursem sprzedaży waluty jest też oczywista dla każdego przeciętnego konsumenta.

Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 24 maja 2012 r., (sygn. akt II CSK 429/11) wskazał, że biorący kredyt, zwłaszcza długoterminowy z przeliczeniem zobowiązań okresowych (rat spłacanego kredytu) według umówionej waluty (klauzula walutowa), ponosi ryzyko polegające albo na płaceniu mniejszych rat w walucie kredytu, albo większych, niż to wynika z obliczenia w tej walucie, gdyż na wysokość każdej raty miesięcznej wpływa wartość kursowa waluty kredytu w stosunku do waloryzacji tego kredytu. Oznacza to, że w umowę kredytu bankowego, co do zasady, wpisana jest niepewność, co do wielkości ostatecznych kosztów udzielonego kredytu, które wiążą się z jego udzieleniem i które ostatecznie obciążą kredytobiorcę.

Powyższe pozwala przyjąć, że powodowie mieli świadomość rodzaju zawartej z pozwanym bankiem umowy kredytu, ale także związanych z tym konsekwencji prawnych i finansowych.

Istota zawartej przez strony umowy polegała na stworzeniu przez Bank możliwości wykorzystania przez powodów określonej kwoty pieniędzy w walucie polskiej z obowiązkiem zwrotu w określonym czasie jej równowartości wyrażonej przez odniesienie do miernika w postaci kursu waluty szwajcarskiej.

Ryzyko zmiany kursu waluty obcej przyjętej jako miernik wartości świadczenia w walucie polskiej z zasady może wywoływać konsekwencje dla obu stron - w przypadku podwyższenia kursu, podwyższając wartość zobowiązania kredytobiorcy w stosunku do pierwotnej kwoty wyrażonej w walucie wypłaty, a w przypadku obniżenia kursu - obniżając wysokość jego zadłużenia w tej walucie, a tym samym obniżając wysokość wierzytelności Banku z tytułu spłaty kapitału kredytu w stosunku do kwoty wypłaconej.

Biorąc pod uwagę powyższe, brak podstaw do uznania, że konstrukcja umowy kredytu indeksowanego kursem waluty obcej była sprzeczna z prawem lub zasadami współżycia społecznego, skoro ryzyko takiego ukształtowania stosunku prawnego obciąża, co do zasady, obie strony. Nie ma również przeszkód, by strony w umowie określiły sposób ustalania kursu dla uniknięcia wątpliwości na tym tle w toku wykonywania umowy. Powodowie, zawierając umowę kredytu, nie znajdowali się w nietypowej sytuacji, w szczególności nie działali w warunkach konieczności finansowej. Zamieszczenie postanowień w tym zakresie samo w sobie nie narusza zatem przepisów prawa, zasad współżycia społecznego, ani nie jest sprzeczne z naturą zobowiązania kredytowego.

Powodowie zakwestionowali postanowienia zawarte w § 1 ust. 1 zd. 3, § 7 ust. 2 zd. 4, § 10 ust. 8 i § 17 umowy jako niedozwolone. Wskazać należy, że zawarty w umowie z konsumentem sposób ustalania kursu waluty indeksacyjnej przyjmowanego do rozliczeń umowy może być przedmiotem oceny, czy nie stanowi postanowienia niedozwolonego.

Zgodnie z art. 385¹ k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem, które kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami lub rażąco naruszając jego interesy, nie są wiążące, jeżeli nie zostały uzgodnione indywidualnie. Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny (§ 1). Nieuzgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu, co w szczególności odnosi się do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta (§ 3).

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem "wszelkie klauzule sporządzone z wyprzedzeniem będą klauzulami pozbawionymi cechy indywidualnego uzgodnienia i okoliczności tej nie niweczy fakt, że konsument mógł znać ich treść", przy czym uznanie, że treść danego postanowienia umownego została indywidualnie uzgodniona wymagałoby wykazania, że "konsument miał realny wpływ na konstrukcję niedozwolonego (abuzywnego) postanowienia wzorca umownego", a "konkretny zapis był z nim negocjowany" (vide m.in. wyrok SA w Warszawie z 14 czerwca 2013 r. w sprawie VI ACa 1649/12 oraz wyrok SA w Poznaniu z 6 kwietnia 2011 r. w sprawie I ACa 232/11).

Przez "główne" świadczenia stron rozumieć należy przede wszystkim te, które są objęte postanowieniami przedmiotowo istotnymi danej umowy nazwanej. W praktyce oznaczać to będzie najczęściej postanowienia "określające" cenę albo wynagrodzenie (przede wszystkim wysokość), oraz "określające" świadczenie wzajemne przedsiębiorcy (towar, usługę).

W związku ze stanowiskiem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (...), zajęтым w wyroku z dnia 3 października 2019 r. w sprawie C-260/18 na tle wykładni dyrektywy 93/13/EWG, i podtrzymanym tam poglądem dotyczącym natury klauzul wymiany (indeksacyjnych), które wprowadzając do umów kredytowych ryzyko kursowe, określają faktycznie główny przedmiot umowy (pkt 44 powołanego wyroku), postanowienia w tym zakresie podlegają kontroli w celu stwierdzenia, czy nie mają charakteru niedozwolonego, jeżeli nie zostały sformułowane jednoznacznie (art. 385¹ § 1 zd. drugie k.c.). W przypadku uznania ich za niedozwolone konieczne staje się również rozważenie skutków tego stanu rzeczy.

W niniejszej sprawie bezsporne było między stronami, że powodowie zawarli umowę kredytu jako konsumenci w rozumieniu art. 22¹ k.c.

Zakwestionowane przez powodów jako niedozwolone postanowienia § 1 ust. 1 zd. 3, § 7 ust. 2 zd. 4, § 10 ust. 8, § 17 dotyczyły tzw. mechanizmu indeksacji. Przewidywały, że wysokość zobowiązania stron będzie wielokrotnie przeliczana z zastosowaniem dwóch rodzajów kursu waluty indeksacyjnej.

Kwota kredytu wypłaconego w PLN miała zostać przeliczona na (...) według kursu kupna tej waluty opublikowanej w Tabeli kursów kupna/sprzedaży (§ 7 ust. 2 zd. 4 umowy). Następnie rozliczanie każdej wpłaty dokonanej przez powodów miało być dokonywane według kursu sprzedaży waluty do której indeksowany był kredyt (§ 10 ust. 8 umowy). Mechanizm ustalania kursu został opisany w § 17 umowy.

Wskazać należy, że w umowie łączącej strony, nie został wyjaśniony mechanizm ustalania marży kupna/sprzedaży ani wskazany sposób jej obliczania. Oznacza to, że pozwany miał swobodę w zakresie ustalania wysokości marży. W ocenie Sądu, nie ulega wątpliwości, że umowa stron została zawarta na podstawie wzoru opracowanego i stosowanego przez Bank. Powodowie mogli wybrać rodzaj kredytu, który najbardziej im odpowiadał, uzgodnić kwotę kredytu w walucie polskiej, natomiast nie uzgadniano z nimi wszystkich pozostałych postanowień, w szczególności nie uzgadniano z nimi indywidualnie kwestii wysokości marży kupna/sprzedaży, a nade wszystko sposobu jej ustalenia.

Pozwany nie wykazał, aby powodowie przed podpisaniem umowy kredytu otrzymali Tabelę prowizji i opłat oraz wzór umowy do zapoznania, a z wiarygodnych zeznań powodów wynika, że wszystkie dokumenty związane z umową,

poza wnioskiem kredytowym, otrzymali w dniu zawarcia umowy kredytu w momencie jej podpisania. Powodowie nie mieli możliwości wcześniejszego niż w dniu podpisania umowy zapoznania się z warunkami umowy. Brak przy tym podstaw do przyjęcia, że kwestionowane przez powodów zapisy są wynikiem zgody powodów na ich kształt. Wskazane postanowienia pochodzą ze stosowanego przez pozwanego wzorca umowy a powodowie nie mieli wpływu na ich kształt. Wskazać przy tym należy, iż jak wynika z zeznań powodów na etapie zawierania umowy nie mieli żadnego kontaktu z pracownikiem banku, a jedynie z pośrednikiem finansowym, nie były im tłumaczone mechanizmy kursowe, nie dostali wzoru umowy do zapoznania.

W tych okolicznościach, w ocenie Sądu, powodowie wykazali, że kwestionowane postanowienia umowne nie były z nimi uzgodnione indywidualnie w rozumieniu art. 385¹ § 1 i 3 k.c.

W konsekwencji postanowienia odwołujące się do marży i możliwości jej samodzielnego ustalania w ramach tabeli zdefiniowanej w § 17, należy uznać za sprzeczne z dobrymi obyczajami i naruszające rażąco interesy powodów w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. Takie rozwiązania dawały bowiem Bankowi, czyli tylko jednej ze stron stosunku prawnego, możliwość przerzucenia na kredytobiorców ryzyka wynikającego z bankowego ustalenia wysokości kursów waluty indeksacyjnej i pozostawiały mu w istocie, poprzez ukształtowanie kursu waluty (...), określoną swobodę w zakresie ustalania wysokości jej zadłużenia przez dowolną i pozbawioną jakichkolwiek czytelnych i obiektywnych kryteriów możliwość ustalania kursu przyjmowanego do rozliczenia spłaty kredytu. Przyznanie sobie przez pozwanego we wskazanym postanowieniu § 17 jednostronnej kompetencji do swobodnego ustalania marży, a tym samym kursów przyjmowanych do wykonania umowy prowadzi do wniosku, że postanowienia w tym zakresie były sprzeczne z dobrymi obyczajami i naruszały rażąco interesy powodów w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c., oceniane na datę zawarcia umowy (art. 385² k.p.c. - por. uchwała SN z 20 czerwca 2018 r. w sprawie III CZP 29/17). Konsekwencją powyższego jest przyjęcie, że wskazane postanowienie umowy jako niedozwolone nie wiąże powodów, stosownie do art. 385¹ § 1 k.c.

W wyroku (...) z dnia 3 października 2019 r. w sprawie C-260/18 dokonał wykładni dyrektywy 93/13/EWG, zgodnie z którą :

- a) w przypadku ustalenia, że w umowie zostało zawarte postanowienie niedozwolone w rozumieniu dyrektywy (którą implementowały do polskiego porządku prawnego przepisy art. 385¹ i nast.k.c.), skutkiem tego jest wyłącznie wyeliminowanie tego postanowienia z umowy, chyba że konsument następnie je zaakceptuje,
- b) w drodze wyjątku możliwe jest zastosowanie w miejsce postanowienia niedozwolonego przepisu prawa o charakterze dyspozytywnym albo przepisu, który można by zastosować za zgodą stron, o ile brak takiego zastąpienia skutkowałby upadkiem umowy i niekorzystnymi następstwami dla konsumenta, który na takie niekorzystne rozwiązanie się nie godzi (pkt 48, 58 i nast. wyroku (...)),
- c) nie jest możliwe zastąpienie postanowienia niedozwolonego przez odwołanie się do norm ogólnych prawa cywilnego, nie mających charakteru dyspozytywnego, gdyż spowodowałyby to twórczą interwencję, mogącą wpłynąć na równowagę interesów zamierzoną przez strony, powodując nadmierne ograniczenie swobody zawierania umów (dotyczy m.in. art. 56 k.c., art. 65 k.c. i art. 354 k.c. - pkt 57-62 wyroku (...)),
- d) w przypadku ustalenia, że wyeliminowanie postanowień niedozwolonych powoduje zmianę charakteru głównego przedmiotu umowy, nie ma przeszkód, aby przyjmując, zgodnie z prawem krajowym, że umowa taka nie może dalej obowiązywać (pkt 41-45 wyroku (...)),
- e) nawet jeżeli skutkiem wyeliminowania niedozwolonych postanowień miałoby być unieważnienie umowy i potencjalnie niekorzystne dla konsumenta następstwa, decyzja co do tego, czy niedozwolone postanowienia mają obowiązywać, czy też nie, zależy od konsumenta, który przed podjęciem ostatecznej decyzji winien być poinformowany o takich skutkach (pkt 66-68 wyroku (...)).

Wykładnia art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 została wskazana także w wyroku z dnia 29 kwietnia 2021 r. w sprawie C-19/20 Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej, w którym wskazano, że należy dokonywać jej w ten sposób, że z jednej strony nie stoją one na przeszkodzie temu, by sąd krajowy usunął jedynie nieuczciwy element warunku umowy zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem, w wypadku gdy odstraszący cel tej dyrektywy jest realizowany przez krajowe przepisy ustawowe regulujące korzystanie z niego, o ile element ten stanowi odrębne zobowiązanie umowne, które może być przedmiotem indywidualnej kontroli pod kątem nieuczciwego charakteru. Z drugiej strony przepisy te stoją na przeszkodzie temu, by sąd odsyłający usunął jedynie nieuczciwy element warunku umowy zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem, jeżeli takie usunięcie sprowadzałoby się do zmiany treści tego warunku poprzez zmianę jego istoty, czego zbadanie należy do tego sądu.

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy należy wskazać, że w ocenie Sądu wyeliminowanie z treści § 17 umowy elementów marży kupna i marży sprzedaży skutkuje koniecznością wyeliminowania z umowy całego mechanizmu indeksacji. W świetle zapadłego w dniu 29 kwietnia 2021 r. orzeczenia Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w sprawie C 19-20 częściowe wykreślenie warunku nie jest możliwe w przypadku, gdy dwie części warunku umowy są powiązane w taki sposób, że wykreślenie jednej części miałoby wpływ na istotę pozostałej części. Istota mechanizmu zawartego w § 17 umowy sprowadzała się właśnie do przeliczania waluty na kurs kupna lub sprzedaży w zależności czy chodziło o wypłatę, czy spłatę kredytu. Pozbawienie tego mechanizmu elementu marży w sposób istotny zaburza jego istotę, co w konsekwencji w świetle aktualnie dokonanej wykładni przez Trybunał powoduje konieczność eliminacji całego mechanizmu indeksacji. Wyeliminowanie wyłącznie klauzul abuzywnych odnoszących się do mechanizmu indeksacji skutkowałaby tym, że sporna umowa w dalszym ciągu nadalaby się do wykonania, jednakże w umowie nie zostało w sposób precyzyjny określone oprocentowanie kredytu.

W § 2 ust. 1 umowy wskazano, że oprocentowanie kredytu na dzień sporządzenia umowy wynosi 7,650 % w skali roku i stanowi sumę marży Banku niezmiennej w okresie trwania umowy w wysokości 2,280% oraz aktualnie obowiązującego indeksu L3 oraz 2,00 punktów procentowych do czasu przedstawienia w banku odpisu z księgi wieczystej zawierającego prawomocny wpis hipoteki na rzecz banku oraz 2 punktu procentowego z uwagi na nieuregulowany stosunek do służby wojskowej. Zgodnie z § 8 ust. 2 pkt a umowy indeks L 3 dla każdego kwartału kalendarzowego oblicza się jako arytmetyczną średnią stawek LIBOR 3 m (dla lokat międzybankowych trzymiesięcznych), obowiązujących w dniach roboczych w okresie od 26 dnia miesiąca zamykającego kwartał poprzedzający ostatni kwartał kalendarzowy do 25 dnia miesiąca kończącego kwartał poprzedni. W umowie łączącej strony nie wskazano jednak jakiej waluty dotyczy LIBOR 3M. Wskaźnik ten jest publikowany osobno dla każdej z walut indeksacyjnych. Jest różny dla każdej z nich w tym samym okresie. W umowie nie zostało wskazane czy mający do niej zastosowanie wskaźnik ma dotyczyć (...). W związku z tym brak podstaw by wskaźnik dla tej waluty mógł być stosowany domyślnie, stanowiłoby to bowiem uzupełnienie treści umowy o postanowienie, które nie zostało przez strony uzgodnione. Nie można zatem zastosować (...) z tej właśnie waluty. Wobec odpadnięcia mechanizmu indeksacji brak także podstaw do przyjęcia tej właśnie waluty, jako źródła odniesienia wskazanej stopy referencyjnej.

Z kolei brak sposobu określenia oprocentowania skutkuje tym, że nie jest zachowany element odpłatności umowy kredytu, a ustalone raty w PLN nie dają się wyodrębnić. Eliminacyjny skutek pominięcia klauzul abuzywnych, przy zastosowanych zapisach umownych nie pozwala na dalsze wykonywanie umowy (por. wyrok SO w Olsztynie z dnia 21.06.2022 r. I c 605/20, wyrok SO w Olsztynie z dnia 26.04.2022 r. sygn.. akt I C 932/20).

Zgodnie z treścią § 9 ust. 6 umowy "Wszelkie opłaty i prowizje podawane są w walucie do której indeksowany jest kredyt, a ich zapłata odbywa się poprzez doliczenie opłaty do raty, o której mowa w § 10 ust. 2, chyba że strony podejmą odmienne ustalenia w tym zakresie." Mając na względzie treść tego postanowienia w ocenie Sądu, umowa kredytu z dnia 27.09.2006 r. Nr (...) zawarta przez powodów z (...) Bank S.A. po usunięciu mechanizmu indeksacji nie może być wykonywana. Usunięcie mechanizmu indeksacji z umowy spowoduje, że kredyt przestaje być indeksowany do waluty obcej, a w umowie nie występuje zapis do którego § 9 ust. 6 umowy odsyła. Z tego względu, strony umowy mogą domyślać się jedynie, że walutą o której mowa to (...). Umowa zawarta pomiędzy konsumentem, a przedsiębiorcą powinna być tak skonstruowana, aby zawierała precyzyjne i zrozumiałe postanowienia. W związku z powyższym

należy ostatecznie skonstatować, że nie może być wykonywana, ponieważ główne świadczenie stron - oprocentowanie kredytu nie może zostać określone w sposób jednoznaczny. W takiej sytuacji utrzymanie umowy jest niemożliwe.

W konsekwencji należało uznać, iż umowa kredytu z dnia 27.09.2006 r. Nr (...) zawarta przez powodów z (...) Bank S.A. jest nieważna w całości.

W przypadku nieważności umowy, sytuacja prawna stron kształtuje się tak, jakby nigdy nie została ona zawarta. Oznacza to, że będą musiały zwrócić sobie wszystko to, co zdążyły już na podstawie umowy świadczyć.

Wskutek ustalenia, iż umowa kredytu jest nieważna, wszelkie świadczenia powodów na rzecz pozwanego na podstawie tej umowy należy uznać za nienależne.

Zgodnie z treścią art. 410 § 2 kc świadczenie jest nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia. Do świadczenie nienależnego stosuje się przepisu kodeksu cywilnego o bezpodstawnym wzbogaceniu (art. 405 – 409 kc). Zgodnie z treścią art. 405 kc kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości.

Nienależne świadczenie jest szczególnym przypadkiem bezpodstawnego wzbogacenia. Zubożonym jest w tym przypadku podmiot dokonujący jakiegoś świadczenia, a bezpodstawnie wzbogaconym – odbiorca tego świadczenia. We wskazanych w art. 410 §2 kc przypadkach powodujących, że świadczenie jest nienależne, powstaje po stronie dokonującego świadczenia roszczenie o zwrot tego świadczenia w stosunku do osoby, która wskutek otrzymania nienależnego świadczenia została bezpodstawnie wzbogacona.

Nieważność czynności prawnej, z którą mamy do czynienia w niniejszej sprawie, uzasadnia obowiązek zwrotu nienależnych świadczeń na podstawie art. 410 KC (por. wyrok SA w Krakowie w wyr. z 16.9.2014 r. w sprawie I A Ca 729/14).

Z zaświadczenia banku z dnia 14 lipca 2021 r. wynika, że powodowie od dnia 12.10.2006 r. do dnia 07.01.2020 r. (całkowitej spłaty kredytu) zapłacili na rzecz pozwanego banku łącznie 124 353, 92 zł (świadczenie nienależne). Jednocześnie w wykonaniu nieważnej umowy powodowie otrzymali od banku kwotę 63 973,25 zł.

Pismem z dnia 14 lipca 2022 r. powodowie wezwali bank do zapłaty na ich rzecz kwoty 124 353,92 zł odpowiadającej wysokości świadczeń spełnionych przez nich na rzecz banku w związku z udzieleniem i spłatą kredytu powołując się na nieważność umowy kredytu – w terminie 14 dni od otrzymania pisma. Pismo zostało doręczone pozwanemu w dniu 18 lipca 2022 r. a wyznaczony termin do zapłaty upłynął bezskutecznie z dniem 1 sierpnia 2022 r. Wobec czego wierzytelność powodów stała się wymagalna z dniem 2 sierpnia 2022 r.

Wobec wymagalności wierzytelności powodów złożyli oni pismem z dnia 31 sierpnia 2022 r. (k. 46) bankowi oświadczenie o potrąceniu swojej wierzytelności względem banku w kwocie 124 353,92 zł z wierzytelnością banku wobec nich w kwocie 63 973,35 zł (kwota wypłaconego kredytu).

Zgodnie z treścią art. 498§ 1 i 2 kc gdy dwie osoby są jednocześnie względem siebie dłużnikami i wierzycielami, każda z nich może potrącić swoją wierzytelność z wierzytelności drugiej strony, jeżeli przedmiotem obu wierzytelności są pieniądze lub rzeczy tej samej jakości oznaczone tylko co do gatunku, a obie wierzytelności są wymagalne i mogą być dochodzone przed sądem lub przed innym organem państwowym. Wskutek potrącenia obie wierzytelności umarzają się nawzajem do wysokości wierzytelności niższej. Stosownie do treści art. 499 kc potrącenia dokonywa się przez oświadczenie złożone drugiej stronie. Oświadczenie ma moc wsteczną od chwili, kiedy potrącenie stało się możliwe.

Stosownie do przywołanych przepisów oświadczenie powodów o potrąceniu należy uznać za skuteczne, w wyniku czego obie wskazane w oświadczeniu o potrąceniu wierzytelności umorzyły się do kwoty 60 380,57 zł. Tym samym po stronie pozwanego banku pozostała do zapłaty na rzecz powodów kwota 60 380,57 zł.

W ocenie Sądu nie zasługuje na uwzględnienie zarzut pozwanego, który powołując się na treść art. 411 kc podniósł, iż w przypadku świadomości braku podstawy prawnej świadczenia spełniający świadczenie- powodowie w niniejszej sprawie - nie mogą żądać zwrotu świadczenia. Wskazać należy, iż zgodnie z treścią art. 411 pkt 1) kc nie można żądać zwrotu świadczenia, jeżeli spełniający świadczenie wiedział, że nie był do świadczenia zobowiązany, chyba że spełnienie świadczenia nastąpiło z zastrzeżeniem zwrotu albo w celu uniknięcia przymusu lub w wykonaniu nieważnej czynności prawnej. W niniejszej sprawie powodowie spełnili na rzecz pozwanego świadczenie w łącznej kwocie 124 353,92 zł w wykonaniu nieważnej umowy, wobec czego ich uprawnienie żądania zwrotu spełnionego świadczenia nie jest wyłączone.

Nie było przeszkodą do dokonania potrącenia przez powodów twierdzenie pozwanego banku, iż w przypadku ustalenia, iż umowa kredytu jest nieważna bankowi przysługiwałoby wobec powodów roszczenie z tytułu dwóch świadczeń tj. zwrotu kwoty udostępnionego kapitału kredytu a dodatkowo zwrotu bezpodstawnego wzbogacenia powodów w postaci korzystania przez powodów z kapitału udostępnionego im na podstawie umowy kredytu w okresie od daty udostępnienia powodom kapitału przez Bank do dnia zwrotu kapitału przez powodów. Roszczenie banku zwrotu bezpodstawnego wzbogacenia powodów w postaci korzystania przez powodów z kapitału udostępnionego im na podstawie umowy kredytu nie zostało dotychczas skonkretyzowane, tym bardziej nie stało się wymagalne, stąd nie ma możliwości jego potrącenia z kwoty należnej powodom.

W konsekwencji Sąd uznał żądanie pozwu za uzasadnione w całości i zasądził na rzecz powodów żadaną pozewem kwotę wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 2 sierpnia 2022 r. do dnia zapłaty.

Sąd miał na uwadze, iż w piśmie z dnia 14 lipca 2022 r. powodowie wezwali pozwanego do zawarcia porozumienia względnie zapłaty w terminie 14 dni żądanej należności. Pismo zostało doręczone pozwanemu 18 lipca 2022 r., a zatem termin do zapłaty minął 1 sierpnia 2022 r. Zgodnie z treścią art. 481 § 1 kc jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. Jeżeli stopa odsetek za opóźnienie nie była oznaczona, należą się odsetki ustawowe za opóźnienie w wysokości równej sumie stopy referencyjnej Narodowego Banku Polskiego i 5,5 punktów procentowych.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98§1 i 3 kpc, uznając, iż pozwany jako strona przegrywająca proces jest zobowiązany zwrócić powodom poniesione przez nich koszty procesu w kwocie 6 468zł, na które składa się opłata od pozwu w wysokości 1000 zł, koszty zastępstwa procesowego w kwocie 5 400 zł ustalone zgodnie z treścią § 2 pkt 6 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie, opłaty skarbowe od pełnomocnictwa w kwocie 68 zł (k. 13). Stosownie do treści art. 98§1¹ kpc od kwoty zasądzonej tytułem zwrotu kosztów procesu należą się odsetki, w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego, za czas od dnia uprawomocnienia się orzeczenia, którym je zasądzono, do dnia zapłaty.